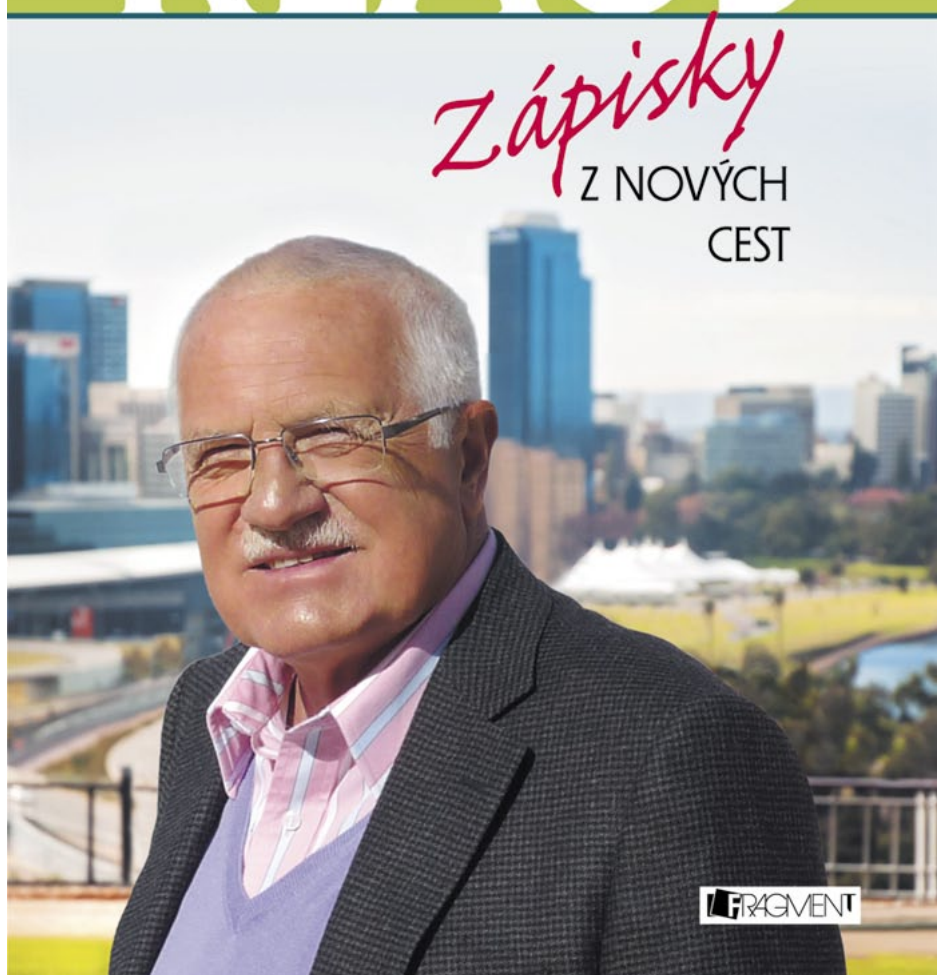

VÁCLAV KLAUS

Zápisky
Z NOVÝCH
CEST

FRAGMENT

VÁCLAV KLAUS ZÁPISKY Z NOVÝCH CEST

také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.fragment.cz

prof. Ing. Václav Klaus, CSc.

Zápisky z nových cest – e-kniha

Copyright © Fragment, 2013

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

VÁCLAV
KLAUS

Zápisky
Z NOVÝCH
CEST

VÁCLAV
KLAUS

Zápisky
Z NOVÝCH
CEST

OBSAH

PŘEDMLUVA VÁCLAVA KLAUSE	6
PODZIMNÍ CESTA DO USA	8
KUVAJT PO 14 LETECH	21
KRÁTKÁ NÁVŠTĚVA LIBYE	31
Z ARGENTINY DO CHILE	35
NEZNÁMÝ ÁZERBÁJDŽÁN	65
AUSTRÁLIE – MÁ TŘETÍ NÁVŠTĚVA U PROTINOŽCŮ	76
VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ OSN	105
SENEGALSKÉ ZÁPISKY	118
PÁR DNÍ V RIJÁDU	129
PO ŠESTI LETECH OPĚT V TURECKU	138
POPRVÉ V MAROKU	149
CHICAGO – MÉ NEJOBLÍBENĚJŠÍ MĚSTO USA	158
KRÁTKÁ CESTA DO KALIFORNIE	170
ZÁPISKY Z DALEKÉ MALAJSIE A INDONÉSIE	177

PŘEDMLUVA VÁCLAVA KLAUSE

Když jsem jel bezprostředně po křtu své první knihy Zápisků z cest na letiště do Kbel na svou další cestu do ciziny, bylo to na zasedání Valného shromáždění OSN v New Yorku, tušil jsem, že budu pokračovat v psaní dalších zápisků, avšak nenapadlo mne, že by mohly vydat na další knihu.

Důvody – pro mne poněkud nečekaného – vzniku této druhé knihy jsou dva: prvním je slušný zájem čtenářů o první knihu mých specifických „cestopisů“, které bylo prodáno téměř 11 000 kusů a která se tím po Modré, nikoli zelené planetě stala mou druhou nejprodávanější knihou. V nakladatelství Fragment jsem dostal cenu za nejúspěšnější novinku roku 2010. Velmi jsem si toho vážil.

Dalším důvodem je také poněkud nečekaná skutečnost, že se za dva roky od 17. září 2010 nahromadilo velké množství textů tohoto typu, dokonce více než kolik jich je v celé první knížce. Napomohly k tomu delší cesty do Austrálie, Argentiny a Chile, Malajsie a Indonésie, ale i do řady dalších zemí prakticky všech světadílů.

Snad jsem si už také v průběhu času našel i styl, formu a žánr. Těší mne, že v tom nemálo čtenářů nachází něco, co rádi čtou, co je informuje (nenásilnou a stručnou formou) a snad i obohacuje. Těší mne, že spousta lidí čte zápisky aktuálně, hned co vznikly, ať už na mé webové stránce, na internetovém serveru novinky.cz nebo v deníku Právo. Považuji za milé, když mi řada kolegů – členů delegace, kteří se mnou cestují – říká, že jim rodinní příslušníci posílají do ciziny vzkaz, že už nemusí volat, protože si v mých zápiscích přečetli, co děláme a kde jsme.

Před dvěma týdny mi v Indonésii, při nástupu do letadla na zpáteční cestu, říkala posádka (kterou jsem tam tři dny neviděl), že si o mém pobytu a programu přečetli v zápiscích. Při mezipřistání v indickém Dillí mi říkali zaměstnanci našeho tamního velvyslanectví, že mou cestu pozorně sledovali v zápiscích. Po návratu jsem se ráno nechal ostříhat a moje dlou-

holetá holička Dáša mi říkala, že celou cestu sledovala v zápiscích. Odpovědne jsem si šel zahrát tenis (abych zahnal jet-lag šesti hodin) a totéž mi říkal můj pan trenér. Řada mých přátel a kolegů si navykla, že se mne už neodvažuje zeptat, jak jsem se měl, protože se jich po takové otázce nedůtklivě zeptám, zda četli mé zápisky, a když řeknou, že ano, dodám, že už nic dalšího nevím. Kdybych něco dalšího věděl, tak bych to tam napsal.

Tyto zápisky považuji i za nenásilnou formu, jak něco sdělovat i lidem, kteří by si jinak žádný můj vážný text nepřčetli. Snažím se tam vždycky něco „propašovat“. Nevím, jestli se mi to daří, ale určitě mi nejde o vyprávění různých kuriozit, neboť se důsledně snažím psát očima vztahu té či oné věci k nám, k naší zemi, k životu u nás. Není to z mé strany neutrální – zdařilý či méně zdařilý – popis bedekrového typu. Je to, explicitní či implicitní, upozorňování na různé věci, které třeba máme (a neuvědomujeme si je a nejsme na ně dostatečně hrdí) nebo nemáme (a také si jejich absenci – bohužel, ke své škodě – neuvědomujeme).

Snažím se nás vřazovat do těchto širších kontextů, snažím se nás i do jisté míry nepřímo hodnotit (a kritizovat), snažím se odstraňovat naši sebe-střednost a náš pocit, že jsme pupkem světa. Snažím se ale také poukazovat na to, za co se nemusíme stydět. My a náš kontinent.

Ted' už mi ve zbytku mého volebního období zbývá jenom pár prezidentských cest, které na další podobnou knížku v žádném případě nevydají. Snad budu do světa jezdit i potom, už ted' se usmívám na přicházející pozvánky na různé akce, které se budou konat až v mém post prezidentském období. Uvidíme.

V každém případě chci poděkovat všem, kteří mi při vytváření těchto zápisů pomáhali – v nejnesmyslnější denní i noční době, v hotelu, v autě či letadle –, kteří je přepisovali a opravovali, kteří se starali o pro knížku tolik potřebné fotografie a o spoustu dalších věcí. Moc děkuji Romaně Homonické (která mne k dokončení této knihy a k napsání předmluvy tolik uháněla) a celému Nakladatelství Fragment.

PODZIMNÍ CESTA DO USA

V USA jsem byl naposledy letos v březnu 2010 na konferenci v Palm Beach na Floridě. V tu dobu byla na Floridě, tedy na jihu, nečekaně velká zima – do té míry, že sako nestačilo a kabáty jsme neměli. Koncem září je v daleko severnějším Washingtonu, D. C. skutečné horko, teď večer ukazuje teploměr 27 °C. V průměru se tedy hypotéza globálního oteplování nepotvrzuje.

Přijíždím sem v politicky daleko neklidnější době, než jak to vypadalo na jaře. Za několik týdnů, počátkem listopadu, budou volby do Sněmovny reprezentantů amerického Kongresu a podobně jako u nás volby jedné třetiny členů Senátu. Vyměněno bude i 37, tedy vlastně dvě třetiny guvernérů jednotlivých států Unie. Vypadá to, že republikáni posílí a že Obamovi demokraté ztratí většinu, což jistě americkou politiku změní. Proto ten neklid.

Amerika je nervózní i ze svého ekonomického vývoje. Došlo – už dvě čtvrtletí po sobě – k výraznému zpomalení růstu HDP, ač všichni čekali rychlý růst, prudce roste deficit zahraničního obchodu a prodej domů vykázal vůbec největší pokles od počátku měření tohoto ukazatele v roce 1963. V prvních okamžicích současné krize jsem v roce 2008 hovořil se šéfem americké centrální banky Benem Bernankem, loni s prezidentem Světové banky Robertem Zoellickem a zítra se setkám se „speciálním poradcem“ prezidenta Obamy a zástupcem ředitele Národní ekonomické rady Davidem Liptonem, se kterým se známe už 21 let. Jsem zvědav, co mi bude o americké ekonomice říkat.

Washington, D. C. je stále stejný, spořádaný a trochu nudný. Ani honosný hotel Mayflower – ale v pozitivním slova smyslu – nepřekvapí. Ne-

překvapí ani strašlivě „vyledněný“ pokoj, což vede k tomu, že okamžitě hledám, jak vypnout klimatizaci. (Také tím zodpovědně snižuji spotřebu elektrické energie a americké emise CO₂.)

Po krátké regeneraci po dlouhé cestě s mezipřistáním v New Yorku, kde jsme nechali pana ministra Schwarzenberga, jdeme na – pro mne nejmilejší – místo Washingtonu, kde se cítím dobře. Tímto místem je půvabný Dupont Circle. Nejdříve si dáme nezbytnou kávu ve starém známém Starbucksu, pak zajdeme do vedlejšího, skoro bych řekl kultovního knihkupectví Kramerbooks a nakonec jdeme na večeři do spíše evropské než americké restaurace Al Tiramisu.

V oblíbeném knihkupectví Kramerbooks ve Washingtonu.

Člověk si sice nerad, ale okamžitě zvyká na konvoj vozidel americké ochranky, který si pomocí blikání a troubení nemilosrdně razí cestu podvečerním a večerním Washingtonem. Tady je to normální a všichni si na to už zvykli. Takových konvojů tu jezdí denně mnoho. U nás by se asi Pražané zbláznili.

Chybí mi tu velvyslanec Petr Kolář, který zde svou misi už před několika měsíci skončil a jehož nástupce Fischerova vláda neměla odvahu vybrat. Zatím se k tomuto kroku nerozhoupala ani vláda Nečasova, protože se i v tomto ohledu „vyvažují“ zájmy všech tří stran koalice. Američané si asi myslí, že je absence našeho velvyslance odvetou za to, že oni sami k nám už rok a tři čtvrtě žádného velvyslance neposlali. Říkám jim, že to odvěta není.

21. září 2010

Druhý den mé cesty začíná neformální snídaní s vedením organizace American Friends of the Czech Republic v čele s jejím prezidentem Tomem Dinem. Tito naši opravdoví přátelé se všemožně snaží podporovat česko-americké vztahy. Před několika lety ze svých prostředků na jednom z klíčových míst Washingtonu postavili sochu T. G. Masaryka. Jejich dnešním plánem je naopak postavit v Praze znovu sochu prezidenta T. W. Wilsona. Za svůj příspěvek ke vzniku Československa by si sochu u nás určitě zasloužil.

Ve Washingtonu je opět krásný den, přes 90 °Fahrenheita (když odlétáme, 33 °C) při vlhkosti 90 %. Přesto spousta lidí zarputile jogguje, kult být fit tu stále přetrvává. Nikomu – ani běžcům, ani neběžcům – nevadí, že se běhá i po nejfrekventovanějších ulicích. Moc zdravé to asi není.

Jedeme do budovy amerického Kongresu, kde se setkáváme s kongresmanem Joe Bartonem a dalšími členy „skupiny přátel České republiky“ ve Sněmovně reprezentantů. Diskutujeme o možném zviditelňování České republiky v Americe. Leckdo má pocit, že se s tím něco musí udělat. Já ne. Naše vztahy byly v první polovině 90. let díky sametové revoluci a úspěšné transformaci mimořádně nadstandardní a teď jsme se vrátili k normálu. A to je dobře. Kongresman Barton je už mnoho let významným představitelem kongresového výboru zabývajícího se energetikou. Proto mluvíme i o globálním oteplování, o emisích CO₂, o metodách stimulace snižování emisí. Jeho názory jsou mi velmi blízké, prý má podtrhanou mou knihu – Modrá, nikoli zelená planeta.

S kongresmanem Joem Bartonem, který vede skupinu přátel ČR ve Sněmovně reprezentantů.

Potom následuje hodinové setkání s Davidem Liptonem, bývalým náměstkem ministra financí (v Clintonově administrativě), dnes zástupcem ředitele Národní ekonomické rady (v administrativě Obamově). Setkal jsem se s ním prvně ve velmi kuriózní situaci v září 1989 ve Varšavě. Byl jsem tam týden na akademické „výměně“ zrovna ve chvíli, kdy byla vytvořena první polská nekomunistická vláda. Ambiciózní „poradci“ z celého světa se tam slétali s nadějí na mimořádné uplatnění a s D. Liptonem, který byl jedním z nich, jsme se potkali zcela náhodou na obědě v hotelu, kde byl s tehdy (snad i dnes) daleko slavnějším Jeffreyem Sachsem. Léta oba potom Polsku radili. Vypadá velmi kompetentně, je blízko prezidenta, je racionální a má přehled. Ameriku nevidí z ekonomického hlediska příliš růžově, Evropa není pro USA ekonomicky klíčová (spíše v bankovníctví a financích), hlavním partnerem je Čína, odkud se právě vrátil. Není si jist, jak ekonomicky obstojí Amerika v konkurenci se stále rychle rostoucí Čínou, kde budou její „tahouni“ růstu, která odvětví? Přiznává, že to neví. Říká velmi přesně, že si Amerika pořád namlouvá, že má proti Číně **absolutní** výhodu ve většině ekonomických aktivit, ale my už od dob Davida

Ricarda (čili 200 let) víme, že rozhodující jsou **relativní** (komparativní) výhody, a ty Amerika ztrácí.

Vrcholem mého středečního programu je dobře navštívená přednáška na slavné Johns Hopkins University (přenášena internetem do řady dalších amerických univerzit) a mající název „**Evropa, systémové důsledky nedávné krize a potřeba znovu zformulovat důvody pro přetrvání kapitalismu**“. Kromě studentů a profesorů tam byla i řada známých osobností amerického veřejného života. Po přednášce se rozproudila živá diskuse, zejména na téma Evropy, kterou Amerika pořád málo chápe.

Po obědě na univerzitě (velmi pracovním, ani nevím, co jsem jedl) jedeme na besedu s vedením a vybranými experty velmi známé, vysoce konzervativní instituce zvané The Heritage Foundation, která je dlouhodobě jedním z mých hlavních „zázemí“ v USA. Tito lidé dnešní Obamovu administrativu rádi nemají, těší se na listopadové volby a věří, že nedávno spontánně vzniklé hnutí Tea Party může znamenat jistou revitalizaci pravicové Ameriky. I já bych si to přál, ale nevím, není-li to více přání než empiricky podložená předpověď.

Po tomto setkání už jen rychlá cesta na letiště. Žádný čas na sight-seeing (prohlídku) nebyl, ale návštěva řady významných institucí (zejména Kongresu) a křížem krážem jezdění Washingtonem znamená, že člověk, aspoň „z rychlíku“, skoro všechna klíčová, turisticky známá místa viděl. Některá několikrát.

Let do New Yorku trvá necelou hodinu. Cesta z letiště do centra města trvá stejnou dobu. Kulisa Manhattanu je úžasná, ale o tomto městě až zítra.

22. září 2010

PRVNÍ DEN VALNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ OSN

New York je – ve vší své neopakovatelné rozmanitosti – stále svůj. Letošní novinkou jsou obrovské hromady odpadků, pečlivě tříděných do bílých

a černých plastových pytlů, na ulicích města. Vzpomněl jsem si na italskou Neapol v roce 1966, kdy tam tři týdny stávkovali popeláři. Stávka tu ale není, pouze se prý jenom dvakrát týdně svážejí odpadky a my přijeli v nešťastnou chvíli.

Při každé návštěvě Valného shromáždění OSN bydlíme ve stejném, nijak pěkném, určitě ne milém, ale o to předraženějším hotelu Millenium UN Plaza Hotel, který má tu jedinou výhodu, že se z něj – v jinak obtížném ucpání ulic – dá do budovy OSN dojít pěšky. Jako loni bydlím ve 39. patře hotelu (ve stejném pokoji) a mám z okna úžasný výhled na newyorskou skyline. Vidět ji – to je vždycky zážitkem a neomrzí se to.

Jednu změnu jsem si ale při ranní snídani v hotelu proti loňsku uvědomil. Hledám stůl, ke kterému bych si chtěl přisednout, a uvědomil jsem si, že jsem loni seděl s prezidentem Kaczyńským a jeho ženou. Moc mi tu oba chybí. Nemáme tolik skutečných přátel.

U sídla OSN v New Yorku.

Jednání s prezidentkou Kostariky na půdě OSN.

V rekonstrukci procházející a totálně chaotické – i bez rekonstrukce – budově OSN začíná třídenní, tzv. všeobecná rozprava 65. valného shromáždění OSN. První mluví generální tajemník OSN Korejec Pan Ki-mun. Hned v úvodu měl promluvit americký prezident Obama, ale opozdil se. Místo něj mluvila švýcarská prezidentka. V dalších dnech postupně vystoupí všech 192 prezidentů (či premiérů) – v hantýrce OSN „HoD“, neboli heads of delegations – členských zemí.

Na počátku je sál plný, pak posluchačů postupně ubývá. Nakonec tam vydrží sedět jen úředníci velvyslanectví a ministerstev zahraničí. Téměř nikdo nikoho neposlouchá, jsou to vesměs nikým nekomentované monology. Dvakrát za sebou jsem mluvil první den všeobecné rozpravy, tentokrát jsme byli vylosováni až na den třetí. Trochu jsem se mračil, ale po nás v sobotu bude ještě mluvit např. Itálie, Španělsko a Francie. Losuje se i zasedací pořádek, letos sedíme hodně vzadu, aspoň máme přehled. Náš pan velvyslanec při OSN, Martin Palouš, říká, že jsme se už dostali do postevropského světa, což se mi zdá být velmi závažnou poznámkou, ze které by Evropa měla něco vyvodit, ale to něco nejsou Lisabonské či jiné podobné smlouvy.

Celý den se tam sedět nedá a také tam nikdo nesedí. Již dlouho jsou proto pro většinu z nás připravována bilaterální jednání, která jsou často dobrou a úspornou náhradou zahraničních cest. Absolvuji jednání s prezidentem Chile Piñerou, s prezidentkou Kostariky Chinchillovou a s prezidentem Chorvatska Josipovićem.

V poledne je standardní oběd pořádaný generálním tajemníkem OSN, což je příležitost promluvit i s dalšími světovými politiky. Nikdo nechápe zasedací pořádek. Sedím u stolu s prezidentkou Bangladéše, premiérem Thajska a šéfem sekretariátu generálního tajemníka OSN. Zvláštní seskupení. Všichni vzpomínají na mé vystoupení k tématu globálního oteplování před dvěma lety.

V pozdním odpoledni natáčím živý rozhovor pro televizní stanici CNBC s půvabnou (a chytrou) moderátorkou Marií Bartiromo, která se ptá na Evropu, euro, nezbytné změny v celé Evropě i v České republice. Jako dárek mi dává krásné dopisní papíry – v době, kdy se už dopisy skoro nepíší.

Večer se koná recepce na pozvání amerického prezidenta Obamy, což je jediná ze stovek recepcí, které se v tyto dny konají. Loni byla uspořádána v Metropolitním muzeu, letos je v American Museum of Natural History. Loni jsme konverzovali mezi veledíly světového malířství a sochařství, letos mezi kostrami a vykopávkami, něco mezi naším Národním muzeem a Náprstkovým muzeem. Kostru velryby tu nemají, jejich velryba je vycpaná.

Opět je sight-seeing jen a jediné důsledkem nutnosti navštívit tři různá místa – OSN improvizované televizní studio v hotelu Sheraton, Obamovu recepci a samozřejmě svůj vlastní hotel.

23. září 2010

CORNELLSKÁ UNIVERZITA

V pátek máme malý výlet hodinu letu směrem na sever státu New York. Po třech dnech sluníčka je mlha a mírně prší. Ve 39. poschodí hotelu už jste